

BẢN TIN NGÀY NGHIÊN CỨU BIỂN ĐÔNG

(Cập nhật 29/7/2020)

Tình hình nổi bật

BTQP Úc Reynolds ngày 29/7 cho biết sau họp tham vấn cấp Bộ trưởng Mỹ - Úc (AUSMIN 2020), Úc không nhất trí với việc Mỹ thúc đẩy tăng tần suất tuần tra tự do hàng hải tại Biển Đông. Khi được hỏi liệu Mỹ có hối thúc Australia đưa tàu chiến áp sát những thực thể do Trung Quốc chiếm đóng trái phép ở vùng biển này hay không, Reynolds chỉ nói đây là "chủ đề được thảo luận" và hai bên dường như không đạt thỏa thuận. Úc nhất quán trong cách tiếp cận của mình, tiếp tục đi qua khu vực tuân theo quy định của luật pháp quốc tế.

Trong họp AUSMIN 2020, BTNG và BTQP Mỹ và Úc ngày 28/7 quan ngại sâu sắc về những hành động cưỡng ép và gây bất ổn ở Ấn Độ-Thái Bình Dương. Trên cơ sở Phán quyết Tòa trọng tài năm 2016, hai nước khẳng định các yêu sách biển của Bắc Kinh không phù hợp với luật pháp quốc tế. Phán quyết là chung thẩm và ràng buộc cả hai bên, các yêu sách ở Biển Đông phải được giải quyết theo luật quốc tế. Ủng hộ quyền của các bên yêu sách khai thác tài nguyên biển một cách hợp pháp và hoan nghênh tuyên bố của ASEAN về COC phải phù hợp với UNCLOS. Nhấn mạnh các quy định không được làm phương hại quyền và lợi ích của các nước khác theo luật quốc tế, không làm suy giảm cấu trúc khu vực hiện nay và củng cố cam kết của các bên không làm phức tạp và leo thang tranh chấp (quân sự hóa các thực thể tranh chấp). Các Bộ trưởng sẽ tăng cường sự can dự quốc phòng (cam kết gia tăng tần suất hợp tác biển) và xây dựng năng lực cho các đối tác ở Đông Nam Á và Thái Bình Dương. Hai bên ra Tuyên bố chung sau tham vấn.

Thủ tướng Singapore Lý Hiển Long, ngày 28/7 phát biểu tại Diễn đàn Atlantic Council: (i) Hi vọng Chính quyền tiếp theo của Mỹ sẽ đạt được đồng thuận lưỡng đảng về chính sách với Châu Á để quan hệ Mỹ - Châu Á ổn định và có thể đoán định; (ii) Mỹ cần trở lại TPP để thúc đẩy lợi ích của Mỹ tại khu vực và thúc đẩy hợp tác, hội nhập, xây dựng lòng tin, nâng cao tiêu chuẩn thương mại và trao đổi kinh tế tại khu vực; (iii) Singapore sẽ không loại trừ Huawei trong các kế hoạch xây dựng mạng lưới 5G do không hệ thống nào được đảm bảo hoàn toàn; (iv) Về bất ổn tại Hồng Kông, các

bên sẽ hưởng lợi nếu Hồng Công ổn định và thịnh vượng. Luật An ninh Quốc gia chỉ ảnh hưởng tới thiểu số và Hồng Công sẽ đi vào thực trạng bình thường mới.

NPN BNG Trung Quốc Uông Văn Bân, ngày 28/7 tuyên bố Úc đã cáo buộc “bừa bãi” khi bác bỏ các yêu sách lãnh thổ của Trung Quốc tại Biển Đông và cho rằng các yêu sách này là không phù hợp với UNCLOS 1982.

NPN BNG Trung Quốc Uông Văn Bân ngày 28/7 phản bác Ngoại trưởng Mỹ Pompeo và đánh giá cao phát biểu của Tổng thống Duterte ngày 27/7. Về Tuyên bố của Pompeo, NPN nói rằng Biển Đông không phải là Hawaii của Mỹ, việc Mỹ gần đây nhiều lần phát biểu công kích bôi nhọ Trung Quốc trong vấn đề Biển Đông làm Trung Quốc đặt câu hỏi liệu có phải một số chính khách Mỹ đang cố ý kích động tranh chấp Biển Đông hay không. Trung Quốc cảnh báo hành động của Mỹ nhằm chia rẽ quan hệ giữa Trung Quốc và các quốc gia ASEAN, tạo ra một con bài mới để ngăn chặn Trung Quốc. Về phát biểu của Tổng thống Philippines, NPN cho rằng chủ trương, chính sách liên quan của Tổng thống Duterte phù hợp với lợi ích căn bản của nhân dân Philippines, phù hợp với mong đợi của nhân dân các nước trong khu vực và xu thế hòa bình, phát triển của thời đại. Xử lý thỏa đáng vấn đề Biển Đông có lợi cho cả Trung Quốc và Philippines, có lợi cho hòa bình, ổn định ở khu vực. Trung Quốc đánh giá cao phát biểu của Tổng thống Duterte, sẵn sàng tiếp tục cùng Philippines xử lý thỏa đáng tranh chấp trên biển thông qua hiệp thương hữu nghị, cùng nhau duy trì hòa bình, ổn định ở Biển Đông và khu vực.

Ngoại trưởng Trung Quốc Vương Nghị ngày 28/7 điện đàm với Ngoại trưởng Pháp, cho rằng Trung Quốc sẽ đưa ra phản ứng “cứng rắn và lý tính” đối với các hành động của Mỹ. Quan hệ Trung - Mỹ đang làm quốc tế lo lắng. Nguyên nhân chủ yếu đến từ một bộ phận chính khách Mỹ muốn duy trì chủ nghĩa bá quyền đơn cực để giành thêm phiếu bầu, phủ định toàn bộ lịch sử quan hệ Mỹ - Trung, tiến hành áp chế toàn diện Trung Quốc, không ngừng khiêu khích lợi ích cốt lõi của Trung Quốc, công kích chế độ xã hội của Trung Quốc. Trung Quốc sẽ kiên quyết phản bác hành động xấu ảnh hưởng quyền lợi hợp pháp của TQ, tiến hành đàm phán hợp lý với Mỹ, kêu gọi quốc tế cùng duy trì đoàn kết và hợp tác.

Theo **The Print** ngày 28/7, trong thời gian căng thẳng biên giới, hải quân Ấn Độ đã triển khai lượng lớn tàu chiến ở Ấn Độ Dương, gửi thư cảnh báo rõ ràng tới Trung Quốc. Nguồn tin cũng cho biết phía Trung Quốc đã nhận được bức điện cảnh báo. Kể từ khi xung đột Ladakh nổ ra, Tham mưu trưởng 3 binh chủng Ấn Độ thường xuyên họp nhóm hoạch định chiến lược quân sự và kế hoạch tác chiến chung.

BTQP Nhật Bản và Tổng thư ký NATO ngày 21/7 đã trao đổi về tình hình Biển Đông và Biển Hoa Đông, phản đối mạnh mẽ hành động đơn phương nhằm thay đổi nguyên trạng bằng các biện pháp cưỡng ép và hành vi gia tăng căng thẳng. Hai bên nhấn mạnh tầm quan trọng của trật tự trên biển, tự do và rộng mở, dựa trên thượng tôn pháp luật.

Góc nhìn Quốc tế

+ Trung Quốc:

South China Morning Post ngày 29/7 dẫn ý kiến học giả nhận định mặc dù được Mỹ cam kết nhưng Việt Nam sẽ tiếp tục thận trọng trong vấn đề Biển Đông. Việt Hoàng (Đại học Luật, thành phố HCM) cho rằng tuyên bố ngày 13/7 của Ngoại trưởng Pompeo có lợi cho Việt Nam, tuy nhiên chính phủ Việt Nam vẫn sẽ tìm cách để không bị kẹt trong “cuộc chiến” giữa Trung Quốc và Mỹ. Jeffrey Ordanie (Diễn đàn The Pacific, Mỹ) vẫn chưa rõ Mỹ sẽ giúp đỡ các tàu cá Việt Nam như thế nào. Các lựa chọn của Mỹ sẽ chỉ giới hạn trong việc hỗ trợ xây dựng năng lực như thường lệ, với các lĩnh vực như nhận thức các vấn đề trên biển hay phối hợp lập trường tại các thể chế đối thoại đa phương. Carl Thayer (Đại học New South Wales, Úc) nhận định ít có khả năng Mỹ tăng hỗ trợ quân sự cho Việt Nam. Thay vào đó, Mỹ sẽ tập trung vào ngoại giao và xây dựng năng lực cho các cơ quan chấp pháp của Việt Nam.

Lưu Phong (Viện Nghiên cứu Con đường tơ lụa trên biển, Đại học Hải Nam) ngày 27/7 phê phán Úc hành động “thiếu sáng suốt”, ngày càng lún sâu trong vai trò “con tốt” của Mỹ. Sự thay đổi lập trường của Úc, nhất là xu thế “cấp tiến” của Chính quyền đương nhiệm xuất phát từ việc Úc “chủ động theo đuôi” và phối hợp lập trường để “lấy lòng” Mỹ. Úc còn muốn thông qua gia tăng hiện diện ở Biển Đông để tăng

cường quan hệ kinh tế - thương mại với các nước trong khu vực, cứu vãn nền kinh tế đang suy thoái bởi đại dịch Covid-19.

+ Mỹ và Châu Âu:

Derek Grossman (RAND, Mỹ), ngày 28/7 bình luận trên The Wire, Nhóm Bộ tứ (The Quad) sẽ sớm công khai chống Trung Quốc. Bốn nước này coi trọng vai trò của Quad để đối trọng với Trung Quốc và tăng cường gắn kết. Việc công khai chống Trung Quốc mang đến cả tác động tiêu cực (châm ngòi cho câu chuyện của Bắc Kinh rằng Quad chính là liên minh quân sự nhằm ngăn chặn Trung Quốc, và cách tiếp cận này sẽ gây bất ổn cho khu vực) và tích cực (Quad có những mục tiêu cụ thể về chống Trung Quốc, điều này sẽ giúp các nước trong nhóm điều phối chiến lược riêng của mình cho mục tiêu chung tốt hơn). Học giả kết luận không cần nâng cấp Quad thành liên minh quân sự chính thức, chỉ cần đơn giản thể hiện rằng Quad có ý định hỗ trợ lẫn nhau trong trường hợp xảy ra xung đột quân sự với Trung Quốc.

+ Các nước khác:

Michael Shoebridge, Giám đốc Viện Nghiên cứu Chính sách Chiến lược Úc, ngày 29/7 nhận định hành động của Úc từ trước tới nay đều độc lập và dựa theo lợi ích quốc gia, không phải như Trung Quốc cáo buộc là do Mỹ thao túng. Hành động của các nước trong đối phó với Trung Quốc (Nhật cử tàu tập trận với Mỹ ở Biển Đông, Chính quyền Anh cấm sử dụng công nghệ Trung Quốc trong cơ sở hạ tầng 5G, Úc siết chặt quy định đầu tư nước ngoài,...) đều không phải vì quan hệ Mỹ - Trung, mà vì phương hướng và ảnh hưởng của Trung Quốc dưới thời Tập Cận Bình. Do vậy, cuộc gặp Mỹ - Úc lần này sẽ là cơ hội cho Úc trao đổi thông tin và ý định về hợp tác đối phó với thách thức từ Trung Quốc, đồng thời tận dụng tối đa đòn bẩy từ các đối đối tác.

Nhà báo Matthew Knott (Sydney Morning Herald), ngày 29/7 cho biết phát biểu của Ngoại trưởng Úc Marise Payne về AUSMIN 2020 cho thấy Úc không muốn làm quân cờ “bắt hạnh” trong căng thẳng Mỹ - Trung. Mặc dù hai nước từ lâu có chung giá trị và quan hệ đồng minh quân sự, nhưng khác với Mỹ, Úc có quan điểm và quyết định riêng phù hợp với lợi ích quốc gia.

GS Nick Bisley (ĐH Latrobe, Úc), ngày 28/7 bình luận trên The Interpreter rằng các Tuyên bố của Mỹ chỉ trích Trung Quốc thời gian gần đây chủ yếu phục vụ chiến dịch tái tranh cử của Trump. Dù các hành động gần đây khá nhất quán nhưng xem xét cả nhiệm kỳ thì chính sách của Mỹ với Trung Quốc là một mớ hỗn độn. Chính quyền Trump thích những tuyên bố “đao to búa lớn” nhưng không đi kèm hành động thực chất. Dẫn chứng là sự tương phản về tông giọng và biện pháp giữa Chiến lược về Trung Quốc của Nhà trắng vào tháng 5 và phát biểu của Pompeo tại Thư viện Richard Nixon. Hơn nữa, các thông điệp cứng rắn cũng không nhất quán với các hành động của Trump liên quan đến Trung Quốc, điển hình là thoả thuận thương mại tháng 1 còn nhiều điểm khập khiễng và cách đối xử nhẹ nhàng của Trump với Tập trong nhiều năm.

Biên tập: Mai Hương

@Viện Biển Đông - Học viện Ngoại giao

"Bản tin ngày Nghiên cứu Biển Đông" được soạn thảo từ các tài liệu công khai nhằm tổng hợp thông tin giúp bạn đọc. Các thông tin trong Bản tin không phản ánh quan điểm của Viện Biển Đông. Ban biên tập không chịu trách nhiệm đối với sự thay đổi về nội dung của tin gốc cũng như đường dẫn kèm theo đến các tin gốc.

Mọi ý kiến góp ý xin gửi về Viện Biển Đông - Học viện Ngoại giao, 69 Chùa Láng, Đống Đa, Hà Nội; email: scsi@dav.edu.vn.